

ČESKÁ SESTRA V ARABSKÉM SVĚTĚ

Multikulturní
ošetřovatelství v praxi

Markéta Ryšlinková

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **restně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Obsah

1. Rozhodnutí	9
2. Odlet	13
3. Začátky	17
4. Pracovní proces	27
5. Život v Riyadhu	33
6. Česká sebranka	47
7. První dovolená	51
8. Ramadán	55
9. Střípky	65
10. Jeddah, poušť, Taif, Dammán	71
11. Saúdská duše	85
12. Na závěr	105
13. Fakta o Saúdské Arábii	109
14. Trochu arabštiny pro začátek	117

الملكة العربية الحدحعو دبة

الملكة العربية الحدحعو دبة

الملكة العربية الحدحعو دبة

الملكة العربية الحدحعو دبة

الملكة العربية الحدحعو دبة

الملكة العربية الحدحعو دبة

الملكة العربية الحدحعو دبة

الملكة العربية الحدحعو دبة

Mamince
za její podporu ve všem bláznivém, co mě kdy napadlo

Martinovi
za jeho trpělivost a lásku

Díky moc!
Markéta

الملكة العربية الحدحعو دبة

الملكة العربية الحدحعو دبة

Úvod

Tento spis nemá být kulturním, náboženským nebo politickým rozbořem stále častěji, v různých souvislostech zmiňované Saúdské Arábie a jejích obyvatel, ale prostý příběh české zdravotní sestřičky. Mokrát jsem se zlobila (zuřila, to je správné slovo) nad nejrůznějšími články v novinách a časopisech, které u nás vyšly o životě v této tak trochu temně působící zemi. Byly buď překroucené, polovičaté nebo dokonce přímo nepravdivé, a to mám na mysli i ty, které jejich autoři napsali po osobní návštěvě Riadh, po rozhovorech s námi. Všude na světě žijí lidé dobří a zlí, chytří a hloupi. Netvrdím ani, že jiní lidé se stejnou zkušeností jako já, nemohou mít na věc úplně jiný názor – jednoduše proto, že třeba potkali za svůj pobyt jiné lidi a měli jiné zážitky. Chci vám nabídnout, jak saúdský život po dvou letech pobytu v nejpřísnější a nejuzavřenější muslimské zemi vidím já. Mýma očima.

1

Rozhodnutí

Přiznávám bez mučení, že Saúdská Arábie opravdu působí na první pohled, i na první dotek, malinko strašidelně. Nějak to k ní patří. Všechny ty hrozné příběhy, náboženský fanatismus, vraždy ze cti... Je to samozřejmě pohled jednostranný, ale při rozhodování, zda přijmout pracovní nabídku do nemocnice v hlavním městě Riyadhu, mi to vůbec neusnadňoval. Obrovská zvědavost, opravdová touha nakouknout pod pokličku a přesvědčit se o pravdě sama, spolu se strachem z neznáma, o kterém všichni tvrdí, že je nebezpečné. Ale kdo může něco tvrdit o zemi, ve které nikdy nebyl, o lidech, se kterými nikdy osobně nemluvil? Kdo nic neví, musí všemu věřit a to jsem přesně nechtěla. Navíc pracovní výhody byly na české poměry ohromující, nejen, co se týče financí, ale také délkou placené dovolené, možností dalšího vzdělávání, cestování, pracovního postupu.

Nakonec mě už při pohovorech se zástupci budoucího zaměstnavatele přesvědčilo pozitivní vyprávění lidí, kteří v Saúdské Arábii několik let žili a opravdu nijak vyděšeně nevypadali. Vyděšená jsem vlastně byla spíš já, když jsem při zmíněném pohovoru ze

sebe celá rudá a opocená soukala nedostatečné znalosti anglických zdravotnických termínů. Říkala jsem si, že po ročním pobytu ve Skotsku a následně několikaměsíčním pobytu na Novém Zélandě, už můžu mluvit o čem chci, ale ukázalo se, že umět se prodat v cizím jazyce, udělat dojem profesionála a odborníka, to je něco jiného. Myslím, že to vypadalo, jako když mluví třeba chovatel zvířatek v ZOO o odborné práci na neonatologické JIP.

Nedoporučuji nikomu, aby jezdil pracovně do cizojazyčné země s představou, že se jazyk naučí až tam jaksi v procesu. Nemluví o superodborných termínech v té dané oblasti, ale běžně komunikovat by člověk měl bez větších problémů. Nejen, že je to pak trochu ostuda, ale navíc při všem novém, co si musíte osvojit, kolik informací pochytit, kolika změnám se přizpůsobit, je nemožné se daný jazyk teprve učit za pochodu a neskončit v nervovém kolapsu nebo se zpáteční letenkou v ruce na letišti, *one way only*.

Takže od chvíle, kdy jsem v ruce držela předběžný pracovní kontrakt na pozici zdravotní sestry na dětskou kardiologickou JIP, a tím pádem se najednou možnost odjezdu opravdu vyrýsovala do skutečné podoby, nastal kolotoč. Kolotoč přemítání, vypočítávání výhod a nevýhod, vyslechnutí právě všech těch hrůzných příběhů, o kterých, jak se ukázalo, zřejmě slyšeli všichni příbuzní, přátelé a známí. Přesvědčovala jsem sama sebe o tom, že se neznáma přece vůbec nebojím, že rodiče strach mít nemusí, že jim nebudu tolik chybět, mají přece svůj vlastní aktivní život. A hlavně, že můj dlouholetý partnerský vztah vydrží zkoušku odloučení i přesto, že to nevydržel žádný, o kterém vím.

Stojí mi to vůbec za to?? Nemám raději přestat konečně bláznit, nechtít pořád zkoušet víc a spokojit se s tím krásným, co mám, vzít si bydlení na stoletou hypotéku, neriskovat...? Nevím, jak to vysvětlit, nevím, proč někteří lidé chtějí a potřebují zkusit dojít někam, kam se všichni neodvážjí, proč jedni převezmou zodpovědnost všedního života snáz a jiní ne, proč jedni si musí

stále něco dokazovat a jiní jsou skromnější (je to skromnost?). Jedni chtějí znát hranice svých možností a schopností a jiné to nezajímá nebo jsou spokojeni s tím, co vědí a mají, jedni jsou nejšťastnější obklopeni tím, co dobře znají a mají rádi – to já také – ale prostě potřebuji tu pohodu občas něčím okořenit.

Budu mluvit upřímně za sebe, jaké jsem měla ke své cestě důvody: neochotu jít s davem, dělat věci určitým způsobem a jenom proto, že je tak dělají ostatní v mém okolí, chuť využít tu úžasnou možnost zkusit své štěstí, večnou nespokojenost v příliš stojatých vodách, zřejmě i trocha sobectví (dělám, co chci, po čem toužím, i když v jiných směrech bych byla sobcem hrozně nerada). Důležitý byl i fakt, že si můžu za lepší příjem za hranicemi po návratu vlastní bydlení a mám možnost cestovat. Říká se tomu: umět využít šanci. Někdo za svým cílem podstoupí dlouhou cestu a pro někoho je už samotná cesta cílem – a tak to cítím já.

V neposlední řadě hraje roli také rozhodně touha po dobrodružství, po poznání nového, po rozšiřování vlastních obzorů.

Nevadí mi, že jiní lidé třeba po stejných věcech netouží, každý má právo své volby, ale co mě opravdu vždycky rozčilovalo, bylo různé zamítání té volby mojí. Není v ničem horší, ani lepší, a kdo má právo vytýkat a kritizovat druhého, že se pokouší dosáhnout toho, o čem sní? A doteď mě štve, když mluvím s lidmi, kteří se na cestu zatím chystají a vyprávějí, jak je všichni odrazují a vyjadřují se, jaká že je to hloupost a nerozvážnost odjíždět. Ale proč?

Teď si vzpomínám, že docela nedávno, po rozhovoru se saúdskou maminkou mého malého pacienta, jsem se musela zamyslet nad jednou věcí. Čím víc toho o světě vím, o lidech mých i cizích, o různých názorech a pohledech na život, tím víc se do toho všeho čím dál víc zamotávám, tím méně tomu rozumím, nejsem s to některé myšlenky druhých pochopit. Celý ten rozšířený obzor mě trochu pohlcuje a už zřejmě nemůžu díky těm všem vyslechnutým příběhům, po nichž nepřestávám pátrat, dohlédnout z jednoho konce na druhý a trochu se ztrácím... Tak proto člověk odjíždí hledat sám sebe za rodnou hroudu? Aby se úplně ztratil?

2

Odlet

Můj odlet z Prahy byl... plačtivý. Těžko mi bylo, moc těžko. Ten poslední večer, když jsme se s mým přítelem, Martinem, loučili, on mě objal a já cítila, jak mi po krku stékají jeho slzy, myslela jsem, že to nevydržím. Nechtěl mi to dělat ještě těžší, neříkal žádné melancholické projevy, ale úplně se zapřít nedokázal. Mně samotné bylo strašně smutno a ještě jsem zavinila slzy někoho jiného, to se snad ani neodpouští. Bulila jsem celou cestu až do Paříže, i letuška se mě ptala, jestli snad může nějak pomoci. Jak asi?

Měla jsem už z Prahy odlétat se dvěma dalšími spolubojovníky, Luckou a Jakubem, kteří jeli pracovat do stejné nemocnice, ale protože jsme seděli každý jinde a protože já bych přes ten hysterický pláč stejně nemohla komunikovat, našli jsme se až během přestupu v Paříži. Moc mi pomohlo nebýt už na to sama. Zbytek cesty do Riyadhu jsme si vyprávěli o svých životech, nynějších představách a obavách z toho, co nás čeká a o důvodech cesty do takové divné země. Ještě nad Saúdskou Arábií si začali lidé nazonovat černé a bílé hábity (tzv. *abáji*) a nám to připadalo tak trochu neskutečné a směšné, ale jen do chvíle, kdy nám s Luckou po

přistání zabavili pasy a nepromluvili na nás jinak než arabsky. To nám tenkrát znělo strašně nepřátelsky, strašidelně a nebezpečně.

Nikdo nás nevaroval před skutečností, že jako svobodné ženy nesmíme přicestovat do země samotné a myslet si, že si můžeme jet kam chceme, ale že nás musí vyzvednout mužský zástupce zaměstnavatele, tedy někdo z nemocnice, kdo je za nás zodpovědný a odvézt nás na ubytovnu. Jenže onen zástupce tam ještě nebyl. My jsme vnímaly jen to, že nám kdosi vytrhl pas z ruky, náš jediný dokument, potvrzující že jsme, kdo jsme, a poslal nás do jakési komůrky za černou plachtou, aby nás mohl ženský personál letiště prohlédat. K Jakubovi se takhle nechovali, na prohlídku nemusel, ale když jsme mu náhle zmizely z očí, asi byl taky trochu nesvůj.

Naštěstí, když jsme z té komůrky vylezly, náš zástupce po chvíli dorazil. Zrovna se docela mračil a vůbec se nechoval moc přátelsky, všechno se nám zdálo být tak nevlídné! (Teď už toho pána z *Travel Department* známe dobře, on se tak prostě tváří vždycky, není to nic osobního, nepřátelský opravdu není.) S kufry nás pak odvedl někam k lavičce v letištní hale, ať si sedneme a počkáme, že musí ještě vyzvednout nějaké další nové lidi, kteří mají teprve přiletět.

Po chvíli jsme vymysleli, že by možná bylo dobré vyměnit si tady na letišti pár dolarů, kdyby bylo potřeba. Rozhodly jsme s Luckou hlídat kufry a Jakub šel na průzkum. Jenže se nevracel půl hodiny, nevracel se hodinu, neodpovídal na esemesky... seděly jsme tam s Luckou jako oukropečci a se vzrůstající úzkostí pozorovaly ty davy mužů v bílých hábitech a červeno-bílých šátcích a ženy zahalené v černém od hlavy po paty jak tiché stíny, postavy bez tváře. Později jsem mockrát přemýšlela nad tím, jaké to pro místní asi je – vidět nezahalenou ženu. Je to něco, co na ulici běžně nevidají. Takže by se to možná mohlo přirovnat k tomu, jako kdybychom u nás na ulici potkali lidi v plavkách nebo v pyžamech.

My obě v normálním oblečení jsme byly samozřejmě pod palbou pohledů každého kolemjdoucího člověka a tenkrát jsme z těch pohledů ještě měly strach. Říkaly jsme si: už je to tady, už

Letiště v Riadhú

jsme tu napospas téhle zlé zemi, za chvíli nás odvezou někam do harému, kam jsme se to jen dostaly? Vážně, alespoň já osobně jsem měla myšlenky všelijaké.

Později jsme slyšeli i historky ostatních, například jeden zaměstnavatel byl přesvědčen, že jeho svěřenkyně dorazí až další den, a tak ji nepřišel vyzvednout na letiště vůbec nikdo. Nebožáčku zavřeli někam do prostor na letišti, v cizí zemi, bez vysvětlení, bez jídla, vody a signálu v mobilu. Až asi po pěti hodinách, když začala troulfálá Evropanka ječet, brečet a nadávat, jelikož měla hlad, žízeň a nevěděla, co se děje a kde je a hlavně proč, Arabové se zalekli (mimochodem, ženským slzám obecně těžko odolávají), pustili ji ven, dokonce jí přes celé letiště vlastnoručně vláčeli ty tunové kufry (a to je na Araba výkon!). Nakonec se všechno

vyřešilo. Asi vám není bez znalosti arabské kultury jasné, proč že to všechno dělají. Prostě proto, že svobodná žena bez mužského doprovodu je tu něčím nemyslitelným, neměla by se sama pohybovat po cizím městě, vlastně vůbec nikde.

Mockrát jsem se později hádala se svými arabskými kolegy a tvrdila jim, že ženy nejsou bezmocná stvoření neschopná vlastního uvažování. Vždycky mi odpovídali něco v tom smyslu, že nic takového nikdo nikdy neřekl, ale všechny tyhle procedury jsou tu proto, aby ženu ochránily. Samotná žena je přece slabá a na každém rohu na ni číhá velké nebezpečí, samozřejmě nejvíc od zlých mužů. Žena prostě sama ven chodit nemá a muž je za to zodpovědný. Ale proč mě má tedy ochraňovat muž, když ten má být podle všeho tím největším nebezpečím? Navíc o takové ochraně něco vysvětlujte vystresované Evropance, kterou zapomněl zaměstnavatel na letišti, a která by to jednoduše řešila zřejmě tak, že by se taxíkem dopravila na adresu, kterou byla vybavená a nahlásila se, že ráčila přijet dřív, než ji čekali. Případně by někomu zavolala, ale ani to jí z jejich telefonů nedovolili – co kdyby volala někomu nevhodnému (nebezpečnému)?

My jsme naštěstí ničím takovým projít nemusely. Jakub se po nějaké době, která se nám zdála jako věčnost, vynořil, a jemu v patách i náš zástupce s několika novými filipínskými sestřičkami. Naložil nás všechny do minibusu a už jsme se řítily čtyřproudou dálnicí lemovanou datlovými palmami. Všimla jsem si, že řidiči (některým mohlo být tak maximálně šestnáct let) neměli příliš velké tušení o pravidlech silničního provozu a rychlostních limitech. V koloně Lexusů, Mercedesů, BMW, Jeepů, GMC a Landroverů jsme směřovali k městu, které zářilo uprostřed dokonale placaté krajiny. Cestou městem jsme míjeli nepočítaně osvětlených mešit a ulice nabitě obchodními centry a taxíky. Všude čisto, uměle pěstovaná udržovaná zeleň. Vůbec to nepřipomínalo mé představy o temném zlém městě stínů a nebezpečí. Vlastně, když teď nad tím přemýšlím, i kdyby tím temným městem bylo, já bych sem jela stejně.

3

Začátky

Na ubytovnu jsme s Luckou dorazily před půlnocí, Jakuba jsme předtím vyložili v ubytovně pro rodiny a svobodné muže v samém centru města, my musely samozřejmě do hlídané ubytovny pro svobodné ženy.

K ubytování nemám v žádném případě výtku, máme prostorové byty, každá svou ložnici, v jedné z nich je i vlastní koupelna, o druhou se dělí zbylé dva pokoje. Obývací a kuchyň jsou společné pro všechny. V bytě jsou ještě dva další pokoje, ty se využívají jako odkládiště, a pak komůrka s počítačem a žehlícím prknem. Posledním prostorem je malinká prádelna s pračkou a záchodem navíc. Na střeše budovy je ještě další velká prádelna s pračkami a sušičkami a taky otevřený prostor s bazénem a zastřešeným posezením s krbem na barbeque. V suterénu je pak docela slušně vybavená posilovna. Ovšem budova je uzavřená, neskýtá žádnou možnost jít se projít třeba na zahrádku. Jakmile člověk vyběhne z hlavního vchodu, ocitne se v ulicích Riyadhu se vším, co k tomu patří.

Z tohoto objevu jsem byla trochu zklamaná, to se přiznávám, jelikož ostatní nemocnice a další organizace zaměstnávající

cizince, mají ubytovny obehnané většinou obrovskými zatravněnými prostory plnými palem a zeleně, které jsou uzavřené vysokou nepropustnou zdí, ukryté před zraky domorodců. Říká se tomu *compoundy* a jsou to taková malá města ve městě, některá z nich tak velická, že pojmu golfová nebo fotbalová hřiště a jízdárny s koňmi, všechny pak mají bazény, tenisové a squashové kurty, obchůdky, restaurace, bary a diskotéky. Tam neplatí žádné *abáji*, žádná omezení, prostě „normální svět“.

Je to takový ústupek pro nás, cizince, abychom v téhle zemi mohli vůbec žít. Saúdové do těchto míst nemají většinou vstup povolen (pouze pokud mají nějakou vlivnou známost). Organizátoři různých „*compoundových*“ diskoték a veselic se snaží předstírat, že něco takového – v muslimském, a zejména saúdsém, světě naprosto nepřípustného – se za zdmi *compoundu* vůbec nekoná. Víím, je to trochu směšné a taky víím o Saúdech, kteří se na takové večírky snaží dostat zuby nehty ve snaze seznámit se se západními ženami. Otevřeně by ovšem Saúdové podobnou zábavu ve své zemi a pro své lidi zavést nechtěli. Nikdy by nedovolili svým ženám bavit se tímto způsobem, to zde mohou jen muži, ale o tom všem až později.

Takže my s Luckou jsme byly přiděleny do bytu k jedné další české sestřičce Pavle, zvané Pája. Ta měla ale v čase našeho příjezdu zrovna noční službu, a tak nás uvítala dopisem a dobrůtkou v troubě. Další osazenstvo ubytovny tvořily především Filipínky, Malajsanky, Indky, Jihoafričanky, Australanky, Novozélandčanky, Severoevropané, Irky a Britky. Náš průvodce po ubytovně, Srílánčan jménem Nasser, nás upozornil, že teď máme dva dny volno a v sobotu, tedy po víkendů (v arabských zemích jsou víkendové dny čtvrtky a pátek, prostě všechno je tu naruby), nás vyzvedne a začneme takzvanou orientaci.

Tu první noc jsme vůbec nemohly usnout, já i Lucka jsme pořád poletovaly po bytě, vybalovaly jsme si věci, psaly zprávy

domů. Ostatní české holky nám pak vyprávěly, že si nevybalily kufry celé první tři měsíce, po které platí zkušební lhůta. Bály se, že je pošlou domů. Já spíš měla potřebu udělat vše pro to, abych se cítila víc doma, víc zabydleně a v pohodě. Rozložila jsem si kolem sebe známé věci a dárky od přátel, fotky rodiny. Později, když jsem se dostala do pracovního procesu a zjistila, jaké množství informací a dovedností musím pojmout, párkrát mě taky přepadla úzkost, jestli to vůbec všechno zvládnou.

V tomto okamžiku jsme ale měly pocit, že jsme na prázdninách. Celý víkend jsme se opalovaly na střeše u bazénu, nasávaly slunce horké už teď, na začátku května, a zašly do posilovny. Ostatní české holky nás vzaly na nákup našich prvních *abáji* a trochu nám ukazovaly město.

Určitě už jste o *abáje* slyšeli. Je to takový černý dlouhý plášť, který je ženám v Saúdské Arábii přímo zákonem předepsané nosit. Poprvé jsem je viděla na věšáku v bytě, patřily Páje a dalším předešlým obyvatelkám. Působilo to na mě trochu strašidelně, takový černý beztvarý mundúr. Pamatuju si, jak jsme se k nim s Luckou vrhly a prohlížely si, co nás čeká. Ovšem překvapení bylo milé. Nebyl to vůbec žádný těžký, neprůstřelný kus ošklivého hadru, ale lehounká, proti světlu transparentní látka zdobená blýskavými kamínky nebo barevným vyšíváním. Většinou je šitá do tvaru A, s rukávy rozšiřujícími se na koncích. Zapíná se buď vpředu po celé délce, nebo se navléká přes hlavu. Kdybyste chtěli nějakou extra moderně zdobenou, mohli jste si ji nechat ušít na míru. Slyšela jsem historku o jedné Australance, která si nechala ušít *abáju* na míru a přes celá záda měla rudostříbrně vyšítoho Batmana, takže když roztáhla ruce, vypadalo to, jako by roztáhla křídla.

My jsme zašly do obyčejného obchodu, černotou se to v regálech jen hemžilo, a koupily jsme si své první *abáji* vyšíto korálky. Byly jsme na ně náhodou pyšné, připadaly jsme si jako v šatech, nebo (a tohle přirovnání se mi líbí) jako čarodějky v hábitu z fil-

mů o Harry Potterovi. Mělo to své výhody, člověk nemusel moc přemýšlet, co si pod abáju obleče, když potřebuje jít do města třeba nakoupit. Jednou jsem vyběhla do obchůdku na rohu dokonce v pyžamu – tedy s *abájou* přes něj, samozřejmě. Jasně, za čas to každý začne nenávidět. Je to zbytečné, nemotorné a poukazuje to na váš status nižšího pohlaví, to mi prostě nikdo nevymluví. I když vysvětlení a důvody pro zahalování žen do temnoty a jejich vymazávání ze světa mi byly předkládány různé.

Za pár měsíců *abáju* zahodíte při první možné příležitosti. Mnoho lidí doma v Česku se mě vždycky ptá, jestli mi taky smí vykukovat jenom oči, takže odpovídám, že ne, ani šátek jako cizinka nenosím (v práci si oblékáme normálně vypadající modré uniformy skládající se z haleny a kalhot). Občas sice potkáte bláznivého příslušníka náboženské policie, *mutawu*, námi zvaného mutanta, který vás upozorní, ať si zahalíte vlasy. Potkáte ho teď ale čím dál méně často. Dřív tito muži střežící morálku nosili dokonce hole, kterými ženy i muže bili.

Musím teď přihodit historku, kterou nám vyprávěl jeden z našich učitelů kardiologie, Australan Andy. Ten v Saúdské Arábii žije už řádku let a kdysi prý nosil dlouhé vlnité zrzavé vlasy. Vyprávěl nám, jak si tehdy vyšel do ulic v tříčtvrtečních kalhotách a jistý *mutawa* si ho zezadu spletl se ženou – taková hrůza, žena bez abáji, v kratších kalhotách, s dlouhými nezakrytými vlasy – a pořádnou mu ubalil přes záda. To bylo překvapení, když se na něj Andy otočil.

Vlastně snad každý z cizinců má nějakou historku s *mutawou*. Třeba my s Luckou jsme někdy v začátcích našeho pobytu jely nakupovat do velkého obchodního centra autobusem poskytovaným nemocnicí. Když jsme v danou dobu čekaly venku před ubytovnou, až autobus přijede, zastavilo před námi auto plné *mutawů* a hned začali pokřikovat, ať si zahalíme vlasy. Já jsem

náhodou s sebou šátek měla, ale Lucka ne a jelikož jsme byly v téhle zemi přece jen ještě nové a ne tak drzé, začala mírně panikařit. Naše černošská jihoafrická kolegyně, která stála vedle nás, si v ten den zrovna koupila nové džíny, pohotově je vytáhla z tašky a dala je Lucce na hlavu. Kupodivu to praštěným *mutawům* stačilo a odjeli, dokonce se tomu i pod vousy usmívali.

Ještě úsměvnější historku mám od své irské kamarádky Mary, která vyprávěla, že je přesně takhle obtěžoval jistý *mutawa* a ony zrovna také neměly šátky po ruce. Vyřešily to tak, že si na hlavy nasadily igelitky a pěkně si je i závazaly pod bradou. *Mutawa* spokojeně odkráčel a holky se ještě hodinu potom potácely v záchvatu smíchu. Já také, když jsem si je představila v tom luxusním obchodním centru pochodovat s igelitkami na hlavách. Nechápu, že těm chlapíkům ještě nedošlo, jak jsou ve skutečnosti směšní.

Musím říct, že se *mutawové* hodně umírnili, dovolila jsem si dokonce jim několikrát odseknout, že jejich příkazu se vzpírám, nejsem muslimka a hlavu si nezahalím. Ovšem, když je doprovází skutečná policie a pokud je vidím zdálky, raději se jim obloukem vyhnu nebo si šátek nasadím (pokud ho s sebou mám). V takovém případě už bych mohla riskovat i vězení, stačí jen, aby panáčkové byli dostatečně zarputilí. A jak *mutawu* poznáte? Podle plnovousu, bílého hábitu, který má kratší, než je běžné (jenom nad kotníky), což prý má ukazovat na jeho prostotu. Vždy má v uzavřených botách tmavé ponožky a na hlavě nosí pouze šátek, chybí typický černý kroužek.

Zatknout vás mohou i za další obyčejné věci, které nám, Evropanům, připadají normální. A v tom je právě to nebezpečí, protože pak si těžko uvědomíte, že vlastně děláte něco nepřípustného. Nepřípustné je bavit se na ulici s cizím mužem, který není váš příbuzný (takže když jsme šli s Jakubem společně nakupovat, mohl být problém, člověk si to často ani neuvědomoval), nesmíte jet v autě s cizím mužem nebo s ním sedět v restauraci. Na veřejnosti

jsou zakázány mezi příslušníky opačného pohlaví projevy náklonnosti, a to platí i pro manžele. *Mutawové* chodí běžně kontrolovat restaurace a obchodní centra. Byli jsme několikrát dokonce upozorněni i v práci, že návštěvy si všímají a stěžují na naše nevhodné chování mezi kolegy opačného pohlaví – moc se na sebe smějeme, moc se spolu bavíme a nejvíc kohosi prý popudilo, že jeden z kolegů byl spatřen, jak zezadu masíruje sedící kolegyni šíji. Směšné pak je, že mezi příslušníky stejného pohlaví to dovoleno je, takže na ulici uvidíte často muže držící se za ruce, aniž by se kdokoli pohoršoval, že jsou homosexuálové.

To je mimochodem islámem také zakázané, ale v téhle zemi homosexualita jen kvete a já osobně se domnívám, že to je způsobené právě touto přísnou separací mužů a žen a zákazem,

Nákupní centrum Faisalia a Kingdom (arabsky Mamlaka) tvoří dvě nejvýraznější stavby a orientační body v Riýadhu